

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Ότε έστι περί του εν θεοτέρω άνθρωπε
βουλόμετο ή περί παιδείας και αρετῆς και
των αρετῶν αείων. (Πλάτ. Θεάγος).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1884

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

μεγέθους, ὥστε μόλις διακρίνονται. Οὐδὲν ἄρα θαῦμα, ὅτι ἡ μὲ τοιούτους πίνακας γινομένη μελέτη καταπονεῖ τοὺς μαθητὰς καὶ ἀπαιτεῖ ἰσχυρὰν ἔντασιν τῆς προσαρμοστικῆς δυνάμεως τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐνταῦθα εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα μία μεταρρύθμισις. Πρέπει νὰ ληφθῇ φροντίς, ἵνα μὴ ἐν τοῖς πίναξι γίνηται χρῆσις στοιχείων μικροτέρων τοῦ ἐνὸς χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου τὸ ὕψος, καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ἀκόμη ἤθελέ τις ἔνεκα τούτου ἀναγκασθῆ νὰ θυσιάσῃ λεπτομερείας τινὰς τῶν χαρτῶν.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν γραφὴν πιστεύομεν ὅτι αὕτη εἶναι ἥττον βλαβερὰ ἢ ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἰδίως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν σχολείων εἶναι ἐν ἡσσοῖ μοίρα· οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην ὅπως ἀντικατασταθῆ τὸ ἐν χρήσει εἶδος τῆς γραφῆς, καθ' ὃ τὰ στοιχεῖα εἶναι κεκλιμμένα δι' ἐτέρου, καθ' ὃ ταῦτα γράφονται καθέτως. Ἡ κλίσις τῶν γραμμάτων ἐκ τῶν δεξιῶν καὶ ἄνω πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ κάτω εἶναι φυσιολογικῶς δόκιμος. Τὸ νὰ γράφῃ τις διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καθέτως ἢ ἐκ τῶν ἀριστερῶν καὶ ἄνω πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κάτω εἶναι τι παρὰ φύσιν καὶ ἐκβεβιασμένον. Πρὸς τήρησιν τῆς προσηκούσης κλίσεως τῶν γραμμάτων θέτει τις ἀβελήτως τὸ τετράδιον λοξῶς καὶ ὁῦ οὕτως, ὥστε αἱ συνιστῶσαι τὰ στοιχεῖα γραμμαὶ νὰ κῆνται ἐν ἐπιπέδῳ καθέτῳ πρὸς τὴν γραμμὴν τὴν ἐνοῦσαν τὰ σημεῖα τῆς περιστροφῆς τῶν ὀφθαλμῶν. Εὐκταῖον εἶναι, ἵνα κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς γραφῆς οἱ μαθηταὶ ἐθισθῶσι νὰ μὴ γράφωσι μὲ μικρὰ γράμματα.

Ἡ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΕΝ Τῇ ΠΡΑΞΕΙ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ.

(Ἀπόσπασμα γ'.—1881 Νοεμβρ. 12).

Ἄν καὶ μοὶ μένωσιν ἀκόμη ἐνδοιασμοὶ τινες, ἀπεφάσισα ὀριστικῶς νὰ προβῶ εἰς μέγαν νεωτερισμὸν, θὰ καταργήσω ὅλα τὰ λεγ-

γόμενα δὴ θεν διδάκτικὰ βιβλία, ἕσας ἐγκρίσεις καὶ ἂν φέρωσιν ἐν τῇ προμετωπίδι αὐτῶν. Οἱ μικροὶ παῖδες οὐδὲν δύνανται νὰ μάθωσιν οὔτε ἐκ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, οὔτε ἐκ τῆς κατηχήσεως, οὔτε ἐκ τῆς γεωγραφίας, οὔτε ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς, οὔτε ἐξ οὐδενὸς ἄλλου βιβλίου. Καλέ! δύναται ποτε νὰ τραφῇ τὸ σῶμα διὰ ζωγραφιστῶν τροφῶν; θὰ διατηρήσω μόνον βιβλίον ἀναγνωστικόν, ἀφοῦ ζητήσας εὕρω τοιοῦτον, ὅποιον νὰ παρέχῃ ὑγιᾶ πνευματικὴν τροφήν, νὰ ἐξεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παιδῶν, καὶ ν' ἀναπτύσῃ τὴν αὐτενέργειαν αὐτῶν. Πάντα τὰ λοιπὰ μαθήματα θὰ διδάσκω ἀπὸ στόματος εἰς τοὺς παῖδας, θὰ προσπαθῶ νὰ λύσω τὰ δεσμὰ τῆς πεπεδημένης διδασκαλίας καὶ μαθήσεως. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἐγὼ νὰ μελετῶ πολὺ καὶ πολλὰ, καὶ καλῶς νὰ προπαρασκευάζω τὴν διδασκαλίαν μου· ἀλλὰ βεβαίως τοῦτο εἶναι τὸ καθήκόν μου, τὸ ὅποιον εὐχερέστατα ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι ὑπεκφεύγομεν, δίδοντες εἰς τοὺς μαθητὰς μας βιβλία, κατὰ δὲ τὴν δῆθεν διδασκαλίαν μας ὡς παπαγάλλοι ἐπαναλαμβάνομεν τὰ ἐν τοῖς βιβλίοις γεγραμμένα· ἐντρέπομαι δὲ ν' ἀναφέρω τὸ τερατώδες ἐκεῖνο ἔγκλημα «Νὰ μελετήσητε παρακάτω ἀπὸ τὴν § 22 ἕως εἰς τὴν § 30!» καὶ πάλιν «Νὰ γράψητε τὰ ἐξῆς 10 ὀνόματα» καὶ πάλιν «Νὰ γράψητε τὰ ἐξῆς τρία ῥήματα!» Καὶ τίς ὁ καρπὸς ὄλων τούτων τῶν ὑπερβολικῶν μηχανικῶν ἐργασιῶν; ἐν μηδενικὸν ὡς πρὸς τὰς γνώσεις, καὶ πρὸς τούτοις ἀηδία, ἀποστροφή καὶ μῖσος κατὰ τοῦ σχολείου, κατὰ τοῦ διδασκάλου καὶ κατὰ τῆς παιδεύσεως, κόλασις φρικτὴ τῆς ἀθωοτέρας ἡλικίας!— Διὰ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν θὰ μεταχειρισθῶ τὰς εἰκόνας· διὰ τὴν γεωγραφίαν θὰ μεταχειρισθῶ τοὺς χάρτας καὶ πρὸ πάντων τὴν κιμωλίαν· δόξα τῷ Θεῷ! τῶρα ἔχω τὸν πολύτιμον μαυροπίνακα.— Ἄχ! ἂν εἶχον εἰκόνας διὰ τὴν Ἑλλ. ἱστορίαν, διὰ τὸν ὄλον ἐλληνικὸν βίον! τί ἡδυνάμην νὰ κατορθώσω! οὔτω τούλάχιστον φαντάζομαι. Ἄλλ' οὐδεὶς οὐδ' ἐσκέφθη ποτὲ περὶ τούτου. Τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ μας Παπκρήγοπούλου δὲν εὕρισκει τις οὐδ' εἰς πόσας οἰκίας, ἕσα χωρὶα ἔχει ἡ Ἑλλάς· αἱ εἰκόνες ὁμῶς θὰ ἐκόσμουν καὶ

καλυδῶν πενιχρούς τοίχους· οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν τὰς εἰκόνας, τὰ κάδρα, αἱ δὲ εἰκόνες ἠμιλοῦν περισσότερο παρ' ὅσον τινὲς νομίζουσιν, ὅσον καὶ ἂν λέγῃ ὁ Σιμωνίδης ἔτι ἡ ζωγραφικὴ εἶναι ποίησις σιγῶσα. Καὶ κατὰ τοῦτο οἱ εἰκονολάτραι τοῦ μεσαιωνοῦς μας ἦσαν πολὺ σοφώτεροι τῶν εἰκονοκλαστῶν. Μακάρι ἡ εἰκονοφιλία τῶν νὰ μὴ περιωρίζετο εἰς μόνας τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων!— Τὴν φυτολογίαν θὰ διδάξω μὲ φυτὰ, μὲ ρίζας, μὲ φλοιούς, μὲ φύλλα, μὲ ἄνθη, μὲ καρπούς, μὲ σπόρους. Τί καλλίτερον!— Τὴν γεωμετρίαν θὰ διδάξω ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ λεγόμενα γεωμετρικὰ σώματα θὰ ἰδῶσιν οἱ μαθηταί μου πραγματικά, ἔχοντα σῶμα. Δὲν εἶναι δὰ τόσον δύσκολον νὰ κατασκευασθῶσιν· ἐν ἀνάγκῃ τὰ κατασκευάζων ἐκ πηλοῦ.

Νοεμβρίου 20.— Ἀφότου καθιέρωσα τὴν φιλόανθρωπον διάταξιν νὰ γίνηται διάλειμμα 5—10 λεπτῶν μεταξὺ ἐκάστης ὥρας, δηλ. ἐκάστου μαθήματος, πρῶτον ἀπηλλάγην τῆς ἀταξίας τοῦ νὰ ἐπιτρέπω εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἐξέρχωνται τῆς αἰθούσης διαρκούσης τῆς διδασκαλίας, ἔπειτα ἀπηλλάγησαν τὰ δυστυχεῖ παιδία πλείστων ἐνοχλήσεων, αἵτινες βεβαίως καὶ τὴν ὑγείαν των δύνανται νὰ βλάψωσι, καὶ τέλος ἡ ἐπὶ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας παρεχομένη εἰς αὐτὰ ἐλευθερία, ἡ διάχυσις, ἡ εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἔξοδος κατέστησαν αὐτὰ προθυμότερα εἰς τὴν ἐργασίαν. Τί βάσανον ἀληθῶς νὰ κρατῆς τοὺς παιδας προσπεπασσαλωμένους 3—4 ὥρας ἐν χώρῳ στενῷ, κακῶς φωτιζομένῳ καὶ χειρὸν ἀεριζομένῳ, καὶ ἔπειτα θέλομεν νὰ ἔχωσιν ἐρυθρὰς παρειάς, φαιδρότητα, ἡμερότητα καὶ ζῆλον! Μία ὁμως παρατήρησις. Μὴ ἄφινε τοὺς παιδας μηδεμίαν στιγμὴν ἄνευ ἐπιτηρήσεως ἢ ἄνευ ἀπασχολήσεως· ἄς παίζωσιν, ἄς ἄδωσιν, ἄς βαδίζωσι κατὰ ζεύγη· ἡ ἀπασχόλησις εἶναι ἡ πρώτη συνθήκη τῆς τάξεως.

Νοεμβρίου 29.— Αἱ εἰσαχθεῖσαι σχολικαὶ ἐργασίαι θαυματουργοῦσι. Τινὲς τῶν μαθητῶν ἔμαθον ἤδη νὰ ράπτωσι τὰ φύλλα τῶν βιβλίων των ὡς οἱ βιβλιοδέται, ἐπικολλῶσι μὲ ἰκανὴν φιλοκαλίαν χρωματισμένον ἐξώφυλλον, βαθμηδὸν δ' ἐλπίζω νὰ μάθωσιν οἱ δεξιώτεροι καὶ νὰ δένωσι βιβλία· ἐπιτηδειώτεροι ὁμως

καὶ προθυμότεροι δεικνύονται εἰς τὰς ξυλουργικὰς ἐργασίας· τέσσαρες μαθηταὶ τῆς ἀνωτέρας τάξεως εἰργάσθησαν ἐν μιᾷ ἐβδομάδι τραπέζιον ἀξιόλογον τοῦλάχιστον διὰ κῆπον, αἱ δὲ ὀλίγαι μαθητριά μου δεξιωτάται ἀποδεικνύονται εἰς τὸ πλέξιμον καλάθων, ἐκείνη δὲ ἡ μικρὰ Ἑλένη κοντεύει ἐκ στάξεων νὰ πλέξη κομφὸν σκιαδίου. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κηπουρικὰς ἐργασίας ποιοῦσι θαυμασίας προσόδους, εἰ καὶ ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους δὲν εἶναι εἰς τοῦτο κατὰλληλος. Προτίθεμαι νὰ κάμω μίαν μικρὰν ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τῶν μαθητῶν μου. Πολλοὶ γονεῖς μοὶ λέγουσιν ὅτι τὰ τέκνα των ἴδρυσαν ἐργαστήρια οἴκοι ἕκαστον ὡς ἔχει κλίσεως, πάντα δὲ καλλιεργοῦσι κηπάριον, ὁ δὲ μικρὸς υἱὸς τοῦ ταχυδρομικοῦ ἐπιστάτου ὠφελούμενος τὴν εὐρυχωρίαν τοῦ κήπου καὶ ἄλλας εὐκολίας, ἐσχεδίασεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὴν Ἑλλάδα μὲ τὰ ὄρη τῆς, συσσωρεύσας λίθους, μὲ τοὺς βαθεῖς κόλπους, μὲ τὰ ἀκρωτήρια, μὲ τινὰς νήσους ἐν θαλάσῃ, ἧτις περιβρέχει τὴν Ἑλλάδα του καὶ ἦν ἐσχημάτισε, σκάψας τὰ πέριξ καὶ διοχετεύσας τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης.

Τὸν μῆνα τοῦτον εἰσέπραξα ἐκ τῶν διδάκτρων 12 δραχμὰς πλέον τοῦ παρελθόντος. Οἱ γονεῖς εὐχαρίστως πληρόνουσιν, ὅταν βλέπωσι τὴν πρόοδον τῶν τέκνων των.

ΒΑ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.

ΠΕΡΙ ΕΚΓΥΜΝΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΙΣΘΗΤΗΡΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ.

Τὸ παιδίον φέρει ἐν ἑαυτῷ ἐκ γενετῆς πάσας τὰς δυνάμεις, ἀς θέλει ἔχει βραδύτερον. Ἡ ἀνατροφή οὐδεμίαν προστίθησιν αὐτῷ, ἀλλὰ παραλαμβάνουσα τὰς δυνάμεις ταύτας ἐν καταστάσει σπερμάτων τὰς ἀναπτύσσει διὰ τῆς ἐκγυμνάσεως τούτων, ὥστε νὰ φέρωσι καλὸν ἀποτέλεσμα. Τὸ παιδίον ἄπτεται, ἀκούει, ὁρᾷ ἐκ φύ-